

ዓቢ ፖለቲካዊ ጸዎታን ሻውዓይ ምዕራፍ ባይቶ ጸጥታን

6ይ ክፍል

ጉጉይ ውጽኢት ካብ ጉጉይ ሕሳብ

ብዶ/ር ኣሕመድ ሓሰን ድሕሊ

ባይቶ ጸጥታ ብመሰረት ጉጉይ ሕሳባቱ በቲ ዓማጽን ዘይፍትሓውን ውሳኔ ቁጽሪ 1907፡ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ ነዚ ዝስዕብ እገዳ ኣሕሊፋ፡-

1. “ኩለን ኣባል ሃገራት፡ ኤርትራ ኩሉ ዓይነት ኣጽዋርን መሰልቱን፡ ጠያይቲ፡ ወተሃደራዊ ንዋትን ናቱ መቀያየሪ ኣቕሑትን ብመገዲ ዜጋታታ ወይ ባንዴራኣ ብዘንበልብላ መራኽብን ነፈርትን ገይራ ንኸይተእቱን ከይተሰድድን ንምኽልካላ ኣድላዩ ስጉምቲ ይወስዳ። ከምኡ’ውን ዝኾነት ሃገር ተክኖሎጂያዊ ሓገዝን ስልጠናታትን ፋይናንሳዊ ሓገዝን ክትህብ የብላን።” [65]

ቀዳማይ፡- ሃገር ኤርትራ ከም ኩለን ካልኣት ሃገራት ዓለም ኣጽዋር ክትገዝእ ብመትከል መሰላ እዩ። ይኹን’ምበር ኤርትራ ከምተን ኣጽዋር ንምግዛእን ንምኽዛንን ዝጓየያ ሃገራት ከምዘይኮነት ባይቶ ጸጥታ ንባዕሉ ጽቡቕ ገይሩ ይፈልጥ እዩ።

ካልኣይ፦ ኢትዮጵያ ንውሳኔ ኮምሽን ምምልካት ዶብ፡ ቻርተር ው.ሕ.ሃ፡ መጻዋዕታታት ባይቶ ጸጥታን ኣህጉራዊ ሕግን ብምርጋጽ፡ ሉኣላዊ መሬት ኤርትራ ጎቢጣ ኣላ። ከምኡ'ውን ንጸጥታ፡ ርግኣትን ናጽነትን ኤርትራ ስግኣት ፈጠራ ትርኩብ ። ነዚ ዝተጠቐሰ ተግባራት እናፈጸመት ከላ ግን፡ ናይ ውሽጥን ደገን ተጻብኣታት ንምክልኻል ብዝብል ምስምስ ጎበጣኣ ንመሬት ናይ ሓንቲ ኣባል ው.ሕ.ሃ ዝኾነት ሃገር ክትቅጽል፡ ዝተፈላለዩ ዓይነት ኣጽዋር ክትገዝእ ተፈቓዒላ ኣሎ። በዚ ኣቐዲሙ ዝተጠቐሰ ሓቂታት እምበኣር፡ ባይቶ ጸጥታ ንወራሪ ዝሸልም ንተወራሪ ድማ ዝቐጽዕ ኣካል ኮይኑ ኣሎ። እዚ ድማ ምስ'ቲ “ኣንጻር ወራሪ ወተሃደራዊ ስጉምቲ ክወስድ” ዝእዘዞ ምዕራፍ ሸውዓተ ቻርተር ውድብ ሕቡራት ሃገራት ዝጻረር እዩ።

[66]

ሳልሳይ፦ ኢትዮጵያ ብሓገዝ ባይቶ ጸጥታ፡ ኮምሽን ምምልካት ዶብ ብሕጊ ሉኣላዊ መሬት ኤርትራ ምጻኑ ንዘረጋግጹ ቦታታት ገና ጎቢጣ ኣላ። እዚ ክንብል ከሎና ኣብ'ቲ ናይ መጨረሻታን ቀያዲን ውሳኔ፡ ኮምሽን ዶብ መሬት ኤርትራ ምጻኑ ዘረጋገጹ ሕጋውን ታሪኻውን ፍጻመታት ተመርኩስና እምበር ንምውንጃል ኣይኮናን። ከም ዝፍለጥ ኮምሽን ዶብ ብሓይሊ ንኢትዮጵያ ውሳኔኡ ክተተግብር ከስገድዳ ኣይክእልን እዩ። ከምኡ ምግባር፡ ዕማም ባይቶ ጸጥታ'ኳ እንተኾነ ክፍጽም ግን ኣይክኣለን። ብሰንኩ ከኣ ኣቦ መንበር'ቲ ኮምሽን ሚስተር ኣሊሁ ሉተርብኽት ኣብ መጨረሻታ፡ ብ7 ጥሪ 2008 መበል 26 ጸብጻቡ ናብ ኣቦ መንበር ባይቶ ጸጥታ ብምስዳድ፡ ዶብ ኤርትራን ኢትዮጵያን ብሓሳብ ናይ መጨረሻ ምምልካት ከም ዝተገብረሉን ኣብ ካርታ ብደቂቕ ተነጺሩ ምህላውን ብምርጋጽ፡ ኣብ ባይታ ዶብ ናይ ምምልካት ዕማሙ ከይወድኦ ሓላፍነቱ ከውርድ ከም ዝተገደደ ኣዊጁ። ስለዚ ኸኣ ሕጂ እቲ ጉዳይ ሓላፍነት ባይቶ ጸጥታ ኮይኑ ኣሎ።[67]

ራብዓይ፦ ኤርትራ ካብ ሕማቕ ኣሰር ዝገድፍ ተጻባይነት ርሒቓ፡ ልምዓታዊ መደባት ንምትግባር መሪርን ዝተሓላለኸን ግን ከኣ ኣብ ዝተናወሐ ንወለዶታት ዘርብሕ መገዲ ስትራተጂ ርእሰ ምርኮሳ'ያ መሪጸ። እዚ ክንብል ከሎ ግን ኣብ ሜዳ ኤርትራ ጥራይ ተሓጺራ፡ ንዞባ፡ ክፍለ ዓለምን ኣህጉርን ሕቕኣ ትህቦ ማለት ኣይኮነን። ብኣንጻሩ'ኳ ድኣ እዚ ስትራተጂ'ዚ ካብ ተጻባይነት፡ ስነ-ኣእምራዊ ጸቕጢታት፡ ቁጠባዊ ምዝመዛታትን ፖለቲካዊ

ተጽዕኖታትን ሓራ ገይሩ፡ ሰፊሕ ናይ ሓባራዊ ምትሕግጋዝን ህንጻትን ዝምድናታት ዝፈጠር እዩ። ምስ ግዜ ድማ ኣብ ውሽጢ ጽንኩር ዘባዩ፡ ክፍለ ዓለማውን ኣህጉራውን ኩነታት እወታዊ ውጽኢት ስትራተጂ ኤርትራ ኣብ ኩሉ ትሕተ-ቅርጽን ልዕለ-ቅርጽን ክገሃድ ጀሚሩ ኣሎ። ባይቶ ጸጥታ ድማ ነቲ ኤርትራ ብሓድሽን ቅኑዕን ኣገባብ ዝተኸተለቶ ስትራተጂ ዳግመ ህንጻ፡ እቲ ብውሕዱ ክገብሮ ዝኸእል ሞራላዊ ሓገዝ ኣብ ክንዲ ምሃብ፡ ንስትራተጂ ኤርትራ ብኣጋ ንምኹላፍ ናይ ተጻብኦ ፖሊሲ'ዩ ተኸቲሉ። ኣባል ሃገራት ንኤርትራ ፋይናንሳዊ ሓገዝ ከይህባ ሓቢሩ። ኤርትራ ከም ኩለን ኣብ ምምዕባል ዝርከባ ሃገራት ፋይናንሳያዊ ሓገዝ ክትረክብ መሰላ ከም ምጂኑ መጠን፡ ነቲ ንሓያል ናይ ተበግሶ መንፈስ ዝቐትል፡ ንውሽጣዊ ሓይሊ ሓሊኹ ባህርያዊ ጸጋታትካ ከም ዘይትጥቀመሉ ዝገብር፡ ተጸባይነት ኣዕብዩ ንርእሰ ምርኮሳ ዝዕንቅፍን ቅድመ-ኩነት ዘለዎን ሓገዝ ክትነጽግ'ውን መሰላ እዩ። ከም ዝፍለጥ ኤርትራ ድሕሪ ሕልማዊ ርእሰ ምርኮሳ ኣይትገዩን እያ። ብኣንጻሩ'ኳ ደኣ ካብ ሚሳላውነት ዝረሓቐ ክውንነታውን ፕራግማቲካውን ፖሊሲ'ያ ትኸተል። ፍሉይነት ናይ'ዚ ብዙሓት ሃገራት ካብ መጀመርታ ንምኹላፍ ዝጓየዮሉ ዘለዎ ተመክሮ ኤርትራ ከኣ እዚ እዩ።

2. ባይቶ ጸጥታ “ኤርትራ ብቐጥታ ይኹን ብተዘዋዋሪ ካብ ዘባኣ ወይ ብመገዲ ዜጋታታ ወይ ባንዴራኣ ብዘንበልብላ መራኽብን ነፈርትን ኣጽዋር ከይትሸይጥ ወይ ከይተምጽእ ኣጊዱ ኣሎ። ኩለን ኣባል ሃገራት ንኤርትራ ክኸልክላ ድማ ተሓቢረን ኣለዋ።”[68]

ቀዳማይ:- ባይቶ ጸጥታ እቲ ኣብ ኤርትራ ዝርከብ ውሑድ ፋብሪካታት፡ መድሃኒት፡ መግቢ፡ ጫማታት፡ ክዳወንቲ፡ ናውቲ ትምህርቲን ህንጻን ጥራይ ከምዘፍሪ ዝፈልጥ ኣይመስልን እዩ። ኤርትራ ኣጽዋር ስለዘይተፍሪ ከኣ እትኸሰሰሉ ጉዳይ ኣይኮነን። ከምኡ'ውን እቶም ሓሙሽተ ቀወምቲ ኣባላት ባይቶ ጸጥታ ኣብ ዓለምና፡ ንጹሃት ዜጋታት ዓለም እንኮላይ ንጹሃት ዜጋታቶም ዘጥፍእ ዘሎ ዝተፈላለዩ ዓቕናት ኣዕናዊ ኣጽዋር ገይሮም ንዕዳጋ ኣዘቕቢቦምዎ ከም ዘለዉ ባይቶ ጸጥታ ዘይፈልጦ ጉዳይ ኣይኮነን። ግዜ ይንዋሕ ይሕጸር ድማ መቓብር ዝኹዕት ሞት ጥራይ'ዩ ዝሓፍስ። ስለዚ ንተግባራት ምምሕዳር ኣማሪካ ወይ ባይቶ ጸጥታ ንምርግጋጽ ምስክር ዘድልዮ ጉዳይ ኣይኮነን።

ካልአይ:- ባይቶ ጸጥታ፡ ነቲ ካብ መሰረቱ ኣብ ዓወት ሓይልታት ኪዳን (Alliance forces) ኣብ ልዕሊ ሓይልታት ኣክሲስ (Axis forces) ዝተሰረተ፡ ተዛማዲ ሚዛን ዓባይቲ ሓይልታት ናይ ምኽባር ቀመር (Equation) ዝገደፎ እዩ ዝመስል። ብፍላይ ድሕሪ ምፍራስ ኪዳን ዋርሶን ምብትታን ሕብረት ሶቪትን ከአ፡ እቲ ዝነበረ ምሕላው ሚዛን ብዝያዳ ስለ ዝተዘናበለ፡ ሓዲ ወገን፡ ናይ ገባርን ሓዳግን መንፈስ ኣማቢሉ። ከንዲ ዝኾነ ድማ፡ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ'ውን ዓማጽን ዘይምኽኑይን ስጉምቲ ብምውሳድ፡ ንነፍሳን ሉኣላውነታን ንምክልኻል ዘኸለኣ ኣጽዋር ካብ ምግዛእ ኣጊዱዋ ይርከብ። ይኹን'ምበር፡ ኤርትራ ኣጽዋር ከትገዝእ፡ ቻርተር ው.ሕ.ሃ ዘፍቅዶ መሰላ እዩ። ባይቶ ጸጥታ በየናይ መለክዒ'ዩ ንመሬታ ዝተወረት ኤርትራ ኣጽዋር ካብ ምግዛእ ከልኪሉ ብኣንጻሩ ከአ ነታ መሬት ኤርትራ ጎቢጣ ዘላን ኣብ 2006 ንሶማሊ ዝወረረትን ብቐጻሊ ሉኣላውነት ሶማሊ እናግሃሰት ንመሳፍንቲ ኩናት ሶማሊ ተዕጥቐ ዘላን ኢትዮጵያ ኣጽዋር ከትገዝእ ኣፍቋዱላ ዘሎ? ብዘይካ'ዚ ኢትዮጵያ ኣብ ሶማሊ ብዝሸመት ኣጽዋር ዘዕለቐለቐ ዕዳጋ ብምፍጣር ንምትእስሳር ሕብረተሰብ ሶማሊ ኣብ ምብትታንን ድኹማት ሕልና ኣብ ምሽማትን ዳግመ ምዃን ሶማሊ ኣብ ምዕንቃፍን ተጻሚዳ እናልኣወት፡ ዝኾን ስጉምቲ ኣይወደላን።

ባይቶ ጸጥታ ዝኾነ ይኹን ምኽንያት ከቕርብ ኣድላይነት የብሉን። ምኽንያቱ ዘቕርብ ምኽንያት ካብ'ቲ ዝፈጸሞ ኣበሳ ስለዝገድድ። ባይቶ ጸጥታ ተዛሪቡ ኣይተዛሪቡ ውጽኢቱ ሓዲ ምዃኑ ኸአ ትንታነ ኣየድልዮን እዩ።

3. ባይቶ ጸጥታ፡ “ኩለን ኣባል ሃገራት ብመሰረት ስልጣነንን ሃገራዊ ሕጋዊታንን ኣህጉራዊ ሕግን፡ ኣብ ዞባኣን ይኹን ወደባተን ወይ ማዕርፎ ነፈርተን ናብ ኤርትራን ሶማሊን ዝኸይድ ወይ ካብኡ ዝመጽእ ጽዕነታት ክፍትሻን ክዓግታን ይጽውዕ። እተን ዝምልከተን ሃገራት ዝረኽቡኦ ጽዕነት ዝተኸልከለ ነገር ምስ ዝኸውን ድማ ክሕዝኦ ከምዘለወን'ዩ ዝሕብር።”[69]

ቀዳማይ:- ባይቶ ጸጥታ፡ ኤርትራ ናብ ሶማሊ ኣጽዋር ከም ዝለኣኸት ዘረጋግጽ ጭብጢ ከቕርብ ኣይከኣለን። ኣባላት ባይቶ ጸጥታ ንሓንቲ ደቂቕ'ውን ትኹን ኤርትራ ናብ ሶማሊ ኣጽዋር ክትልእኸዶ ትኸእል ኢሎም ሓሲቦም ነይሮም እንተ ዝኾኑ ድማ ኣብ ከምዚ ዓይነት ሓዲገኛ ዓዘቕቲ

አይምተሽሙን ነይሮም። ልክዕ'ዩ ምምሕዳር አሜሪካን መሓዙቱን በቲ ዝውንንዎ ሓያል ማዕከን ዜና ነዚ ውጹእ ሓሶት'ዚ ስለዝደጋገምዎ፡ ንግዚኡ ካልኣት ከአምንዎ ከኢሎም ኢዮም። እንተኾነ ግን ናብ ኤርትራ ዝቐርብ ክሲታት ብዕቱብ ምስ እንርእዮ፡ ቅድሚ መልሲ ምሃብና፡ መልሲ ክትህበሉ ዘሽግር ሕቶታት'ዩ ዝመጸካ። ፈረንሳ፡ አሜሪካ፡ ጀርመን፡ ኢጣልያ ወዘተ “ምምካት ግብረ ሽበራ ኣብ ዘባ ቀርኒ ኣፍሪቃን መላእ ኣፍሪቃን” ብዝብል ምስምስ ኣብ ጂቡቲ ወተሃደራዊ መዓስከር ከምዘለወን ኩሉ ዝፈልጦ ሓቂ እዩ።

ብተወሳኺ ሓያላት ኢና ዝብላ ሃገራት ቅልጽመን ንምርኣይ “ቀርሶና ባሕሪ ንምምካት” ብዝብል ምስምስ ህንዳዊ ውቅያኖስ፡ ወሽመጥ ዓደንን ገማግም ሶማልን ንምቁጽጻር፡ ብመጻብቦ ባብ ኤልመንደብ ለይትን ቀትርን ብዘይምቁራጽ ኣህጉራውያን መራኽብ የንቀሳቕሳ። ስለዚ ካብ ቀይሕ ባሕሪ ብመጻብቦ ባብ ኤልመንደብ ሓሊፍካ ክሳብ ህንዳዊ ውቅያኖስ፡ ኣህጉራውያንን ናይ አሜሪካን ናይ ውግእ መራኽብ ኣዕለቕሊቕን ንማያዊ መስመር ሶማል ከቢበንኦ ከለዎ ናይ ኤርትራ መርከብ ከመይ ገይራ'ያ ካብ ወደባት ዓሰብን ምጽዋዕን ተበጊሳ ንሶማል ከይዳ ከይረኣይዎ ጽዕነታ ኣራጊፋ ክትምለስ ትኽእል? ዋላ'ኳ ቀርሶና ሓደ ዓቢ ብድሆ ኮይኑ ክሳዕ ሕጂ ይቕጽል እንተሃወ፡ በቲ ዝውንንዎ ዓቢይቲ ማዕከናት ዜና ኣቢሎም ግን፥ ኣብ ምምካቱ ብኣድማዕነት ይዋስኡ ከምዘለዉ'ዮም ዝሕብሩ።

ኣህጉራውያን ሓይልታት ብባሕሪ ከቢቦምዎ እንሃለዉ፡ ኤርትራ ብባሕሪ ኣቢላ ናብ ሶማል ኣጽዋር ልኢኻ ዝብል ኣዘራርባ ካብ ክወንነት ዝረሓቕን ክፍጸም ዘይክእልን እዩ። ኤርትራ ከኣ ብባ ኤል መንደብ፡ ወሽመጥ ዓደንን ህንዳዊ ውቅያኖስን ኣቢላን ከይተራእያ ሶማል ክበጽሓ ዝኽእላ መራኽብ ክትውንን ዓቕሚ የብላን። ስለዚ እቲ ኣብ ቅድሜና ዝርእ ቀሊልን ብሩህን ሓቂ፡ ባይቶ ጸጥታ ኣንጻር ኤርትራ ዘቕረቦ ክሲ መሰረት ዘይብሉን ውጹእ ሓሶትን ምጂኑ ጥራይ'ዩ ዘነጽር። ባይቶ ጸጥታ ዓማጺ ውሳኔ ንኸሕልፍ ካብዘየሎ ዝመሃዞ ድማ እዩ።

ካልእ ክሲ ከኣ ኤርትራ ብኣየር ናብ ሶማል ወተሃደራዊ ኣጽዋር ልኢኻ ዝብል እዩ። ካብ'ቲ ዘገርም እዚ ሓሶት'ዚ ኢትዮጵያ ኣብ ታሕሳስ 2006

ንሶማል ምስ ወረረትን እስላማዊ መጋባእያ ካብ መቐድሻ ምስ ወጸን ዝተማህዘ ምዃኑ እዩ። ስለዚ ኢትዮጵያ ብምድሪ ኣሜሪካ ድማ ብባሕርን ኣየርን ንሶማል ተቐጻጺረን እናሃለዋ ነፈርቲ ኤርትራ ከመይ ገይረን እየን ኣይልታት ኢትዮጵያን ኣሜሪካን እናሰምዑን እናረኣዩን ናይ ባሕርን ኣየርን ራዳራታቶም እናተቐጻጸረን እንከሎ ሶማል ኣትየን ኣብ ኣዲ ካብ ማዕርፎ ነፈርቲ ሶማል ወተሃደራዊ ኣጽዋር ዘራግፋ?!

ኤርትራ ነቲ ኣብ ሶማል ተገይሩ ዘሎ ናይ ባሕርን ኣየርን ከበባ ክትፍንጥስ ዘኸለላ ተኣምራታዊ ዓቕሚ ስለዘይብላ፡ ከምዚ ዓይነት ተግባር ተፈጺሙ'ዩ ኢልካ ምሕሳብ ካብ ክውንነት ዝረሓቐ እዩ። ስለ'ዚ “ኤርትራ ብኣየር ናብ ሶማል ኣጽዋር ኣግዲዛ” ዝብል ኣዘራርባ'ውን ኣዲ ካብ'ቲ ባይቶ ጸጥታ፡ ምምሕዳር ኣሜሪካን ሰዓብቶምን ኣንጻር ኤርትራ ዝነዘሕዎ ሓሶታት እዩ። ከምዚ ዓይነት ክሲ ኣደገኛ ምልክት ዘለዎ እዩ። ከም ዝፍለጥ ቅድሚ ወራር ኢትዮጵያ ንሶማል ኣብ 21 ታሕሳስ 2006፡ ባይቶ ጸጥታ ኣቐዲሙ ዝመዘዘ “ተቐጻጸሪ ጉጅለ ኣብ ሶማልን ኤርትራን” ብ21 ሕዳር 2006 ኣብ ዘቐረቦ ጸብጻብ፡ [70]ብሓሶት ኣብ ሶማል ወተሃደራት ኤርትራ ኣለዉ ክብል ኣቢሩ። እንተኾነ ግን ተዓዘብትን ጋዜጠኛታትን ኣብ ሶማል ዋላ ኣዲ ኤርትራዊ ወተሃደር ከምዘየለ ምስ ገለጹ፡ “ተቐጻጸሪ ጉጅለ” ዕርቃኑ ወጺኡ። ኣብ መጨረስታ ድማ ባይቶ ጸጥታ ኣብ'ቲ ዘሕለፎ ውሳኔ ቁጽሪ 1907 ነቲ ኤርትራ ናብ ሶማል ኣጽዋር ልኢኻ ዝብል ናይ ሓሶት ክሲ ገዲፉዎ። እቲ “ተቐጻጸሪ ጉጅለ” ንሸውዓተ ዓመት ምሉእ መሰረት ዘይብሉ ናይ ሓሶት ጸብጻባት ከመሓላልፍ ድሕሪ ምጽንሑ፡ ብ10 መጋቢት 2010 ናብ ባይቶ ጸጥታ ኣብ ዘሕለፎ ጸብጻብ ግና፡ ምንጨ ኣጽዋር ኣብ ሶማል ኮይና ዘላ ኢትዮጵያ ምዃና ኣቃሊዑ።[71] እዚ ናይ ብሓቂ ከም ኣብነት ዝጥቀስ ኣደገኛ ውዲት እዩ። ብሓሶት ወንጀልካ ኣብ ልዕሊ ኤርትራ እገዳ ከም ዝሓልፍ ምስ ገበርካ፡ እቲ ሓቂ ምውጻእ፡

ካልኣይ፡-ኣህጉራዊ ባይቶ ጸጥታ ንኣዲ ተራ ሰራሕተኛ ማዕርፎ ነፈርቲ ወይ ወደብ፡ ካብ ጥርጣረ ተበጊሱ ካብን ናብን ኤርትራ ዝመላለስ ጽዕነት ክፍትሽ ስልጣን ምሃቡን ከምዚ ዝኣመሰለ ውሳኔ ምሕላፉን፡ ንዲፕሎማሲያዊ ክብርን ሉኡላውነትን ኤርትራ ብቐሎዕ ዝግህስ እዩ። ባይቶ ጸጥታ ንባዕሉ ብተራ ኤርትራ ዝጠራጠር ካብ ኮነ፡ መርገጺ ናይ'ቲ ዝምዘዝ ሰራሕተኛ ወይ ሃገር

ኣብ ሰደድ ወይ ቀረብ ኤርትራ እንታይ ከምዝኸውን ኣቐዲሙ ፍሉጥ ስለዝኾነ መልሲ ዘድልዮ ኣይኮነን።

4. ባይቶ ጸጥታ፡ ኩለን ኣባል ሃገራት፡ ቦታ ዝተመዘዘት ኮሚተ ዝተኸልከሉ ውልቀ ሰባት ናብ መሬተን ከይኣትዉ ወይ ብኡኡ ከይሓልፉ ኣድላዩ ስጉምቲ ክወስዱ ወሲኑ። [72]

ቀዳማይ፡- ሽግር ሶማል ናይ ውልቀ ሰባት ካብን ናብን ምንቅስቃስ ዝፈጠሮ ጠንቂ ድዩ?

ካልኣይ፡- ንገለ ኤርትራውያን ሰብ-ስልጣን ምንቅስቃስ እንተ ኸልከልካ ንሽግር ሶማል መፍትሒ ክኸውን ይኸእል ድዩ?

ሳልሳይ፡- ኣህጉራዊ ባይቶ ጸጥታ ኣብ ክንዲ ከም ሰገን ርእሱ ኣብ ሑጻ ክደፍን ዝፍትንን ንኤርትራ ጉዳይ ፍሽለት ፖሊሲ ምምሕዳር ኣመሪካ ኣብ ሶማል ዝገብራን፡ ነቲ ናይ ውሽጥን ደገን ጠንቂታቱ ጽቡቕ ገይሩ ዝፈልጦ ጉዳይ ሶማል ብዕቲብ ክፈትሖ ኢሉ እንተዝሓስብዶ ኣይምሓሸን?

5. ባይቶ ጸጥታ፡ “ኩለን ኣባላት ሃገራት ናይ’ቶም ኮሚተ ባይቶ ጸጥታ ዝወሰነትሎም ሰባት ወይ ትካላት - ብቐጥታ ይኹን ብተዘዋዋሪ ዝውንንዎ - ፋይናንሳውን ካልእ ቊጠባዊ ጸጋታትን ካብ’ዚ እዚ ውሳኔ’ዚ ዝሓለፈሉ ዕለት ወይ ኣብ ዝኾነ ግዜ ድሕሪኡ ከይደንጎዖ ከደስክልኦ ኣለወን” ኢሉ። [73]

ቀዳማይ፡- ባይቶ ጸጥታ በዩናይ መሰልን ሕጊን’ዩ ንፋይናንሳውን ቊጠባውን ጸጋታት ኤርትራ ዘደስክል?

ካልኣይ፡- እቶም ባይቶ ጸጥታ ዝዛረበሎም ዘሎ ውልቀ-ሰባትከ ከመይ ዝኣመሰለ ፋይናንሳውን ቊጠባዊ ጸጋታትን’ዮም ዝውንኑ?

ሳልሳይ፡- ባይቶ ጸጥታ፡ እቶም ገንዘቦም ዝድስክል መነመን ምኃናምን ከምኡ ዝበለ ስጉምቲ ንኸውሰደሎም ዝደረኸ መርትዖታት እንታይ ከም ዝኾነን ከየረጋገጸ፡ ንኹለን ኣባል ሃገራት ፋይናንሳውን ቊጠባውን ጸጋታቶም ከደስክላ፡ ከምኡ’ውን እታ ዘቐማ “ ኮሚቲ” ኣብ ልዕሊ’ቶም ውልቀ ሰባት

ውሳኔ ከትወስድ ምሕታቱስ፡ ከም ንሰረገላ ቅድሚ ፈረስ ምስራዕ ዝዳይነቱ፡ ድሕሪ ውሳኔ፡ ንውሳኔ ጭብጢ ዝኾኑ ፍጻሜታት ምንዳይ ዶ ኣይኮነን?!

6. ኣብ መጨረሲታ፡ ባይቶ ጸጥታ ተግባራት ኤርትራ ብቐጻሊ ክከታተሎ ምዃኑ ብምርግጋጽ፡ ኤርትራ ንውሳኔኡ እንተ ነጺጋ ከትርሮ፡ እንተ ተቐቢላ ድማ ከመሓይሽ ወይ ክስርዞ ከምዝኸእል'ዩ ዝሕብር።[74]

ቀዳማይ፡- መርገጺ ኤርትራ ዘደናግር ዘይብሉ ብሩህ፡ ቅኑዕን ግሉጽን እዩ። ኤርትራ ኣገባብ ኣፈታትሓ ሽግር ሶማል ብዝምልከት ርእይቶኣ ክትገልጽ ጸኒሓን ኣላን። ክትቅጽል ድማ እያ። ይኹን'ምበር ኣብ ልዕሊ ሶማላውያን ርእይቶኣ እተሰገድድ ሃገር ኣይኮነትን። ከምኡ'ውን ኣብ ትሕቲ ዝኾነ ይኹን ኩነታት ካልኣት ኣብ ልዕሊ መሬትን ህዝብን ሶማል ርእይቶኣም ከሰገድዱ ኣይተፍቅድን እያ።

ካልኣይ፡- ባይቶ ጸጥታ፡ ኤርትራ ነቲ ጭብጢ ዘይብሉ ክሲ ክትቅበል ኣለዎ ክሳብ ምባል ምብጽሑ ኣእምሮኡ ከምዝሰሓተ ዝሕብር እዩ። ብመገዲ “ኮሚተ ምፍታሽ ፍጻሜታት” ኣቢሉ ንምርግጋጹ ዝገበሮ ፈተነ'ውን ኣይተዓወተን።

እነሆ ድማ ሕጂ፡ ኤርትራ ኣብ ጉዳይ ሶማል እትኸተሎ ፖሊሲ እንተደኣ ቀጺላቶ ተወሳኺ እገዳታት ከሕልፍ ምዃኑ ክፍክር፡ እንተ ደኣ መርገጺኣ ቀድራን ምስ'ዚ ኣብ ዓለም ሰፊኑ ዘሎ ናይ ኣሜሪካ ማዕበል ተወሃሂዳን ምትእትታው ኣብ ሶማል ገዲፋን ድማ ውሳኔኡ ከመሓይሽ ወይ ክስርዞ ከም ዝኸእል ይገልጽ ኣሎ። እዚ ይኹን እቲ ግን ኩሉ በዚ ዝስዕብ ምክንያታት ቅቡል ኣይኮነን።

1. ኩለን ሃገራት ዓለም እንከላይ ኤርትራ ኣብ ጉዳይ ሶማል ይኹን ካልእ ቅኑዕ'ዩ ዝብልኦ መርገጺ ክወስዳ ሉኣላዊ መሰለን እዩ። እዚ መሰል'ዚ ድማ ኣብ ዋጋ ዕዳጋ ዝኣቱ ኣይኮነን።
2. ሃገራዊ ጸጥታ፡ ሰላምን ሓድነትን ሶማልን ክብረት ሉኣላውነታን፡ ምስ ሃገራዊ ጸጥታ ኤርትራን ሰላምን ጸጥታን ቀርኒ ኣፍሪቃን ቀጥታዊ ምትእስሳር ኣለዎ። ስለዚ ኤርትራ ኣብ ልዕሊ መሬትን ህዝብን ሶማል ታሪኻዊ፡ ፖለቲካውን ወተሃደራውን ገበን እናተፈጸመ ናይ ተዓዛቢ ተራ ክትጸወት ኣይትኸእልን እያ።

3. ኤርትራ ምስ ሓው ህዝቢ ሶማል ንዕቕዳት ዘተኣሳሰራ ታሪኻውን ፖለቲካውን ዝምድና ስለዘለዎ፡ ካብ ኣህጉራዊ ካርታ ንምውጽኡን ንህላወኡን ዝፈታተን ሓደገኛ ውዲት ኣብ ልዕሊኡ እናተፈጸመ ከሎ፡ ኣብ ጎኑ ደው ክትብል ግዴታ ኣለዎ። እቲ ጉዳይ ከምዚ ዝተጠቐሰ ካብ ኮነ፡ ባይቶ ጸጥታ ውሳኔታቱ ብዛዕባ'ዚ ጉዳይ'ዚን ካልእን ኣብ ኢድ ምምሕዳር ኣሜሪካ ክሳብ ዝሃለወ፡ በዚ ሓዝዎ ዘሎ ጉጉይ መገዲ ምቕጻልን ምስ ዕማሙን ስልጣኑን ዝጸረርን ምስ ትሕዝቶን መንፈስን ቻርተር ው.ሕ.ሃ ዝገራጮን ዘይሕጋዊ ውሳኔታት ምሕላፍን እንተዘይኮይኑ፡ ካብ ጌጋቱ ክእረም'ዩ ኢሉ ዝሓሳብ ዋላ ሓደ የለን።